

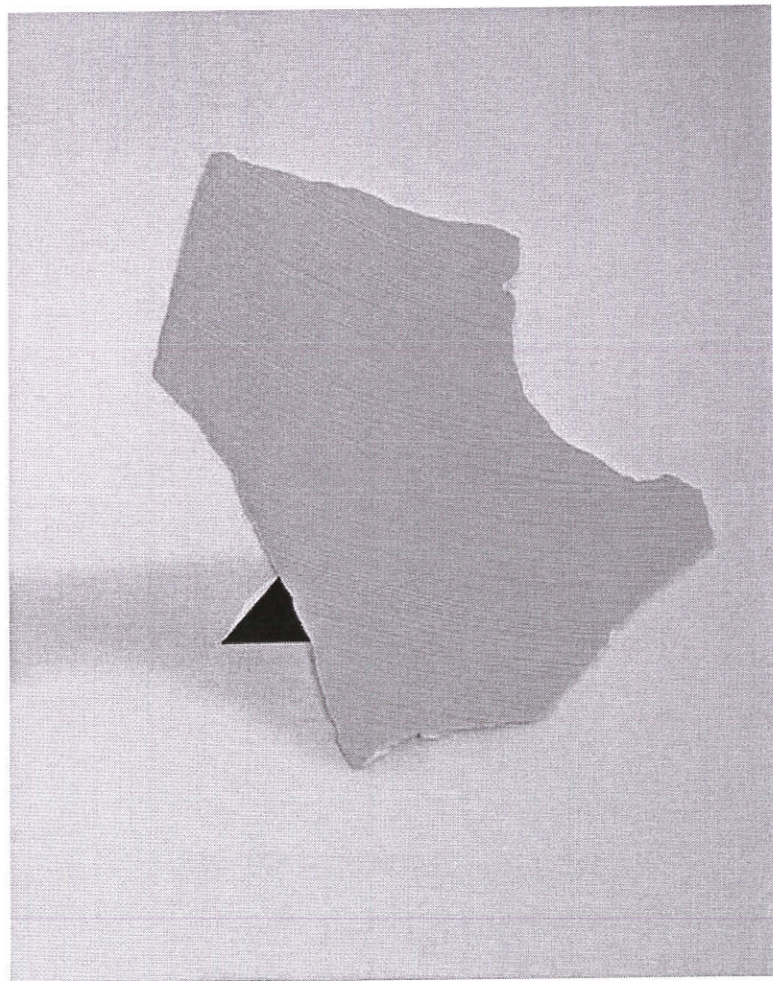
ערב רב

קרן גולדברג | ביקורת | 21/11/2016

המופשט נאנק בכאב, אך גם נושם לרוחה

"מתחת למעטה האופנתיות והעדכניות מפציעה תערוכה חכמה ואצורה היטב, שמצליחה לעסוק בנושא רחב יריעה ועמוס היסטוריה באופן עכשווי, מקומי ואפילו קומי, שמצביע על כיוון מסוים, ועם זאת אינו מתיימר לייצר אמירות כוללניות". קרן גולדברג על "אנקת המופשט", התערוכה הקבוצתית בגלריה האוניברסיטאית, תל-אביב

אמנות | שיחה | 10

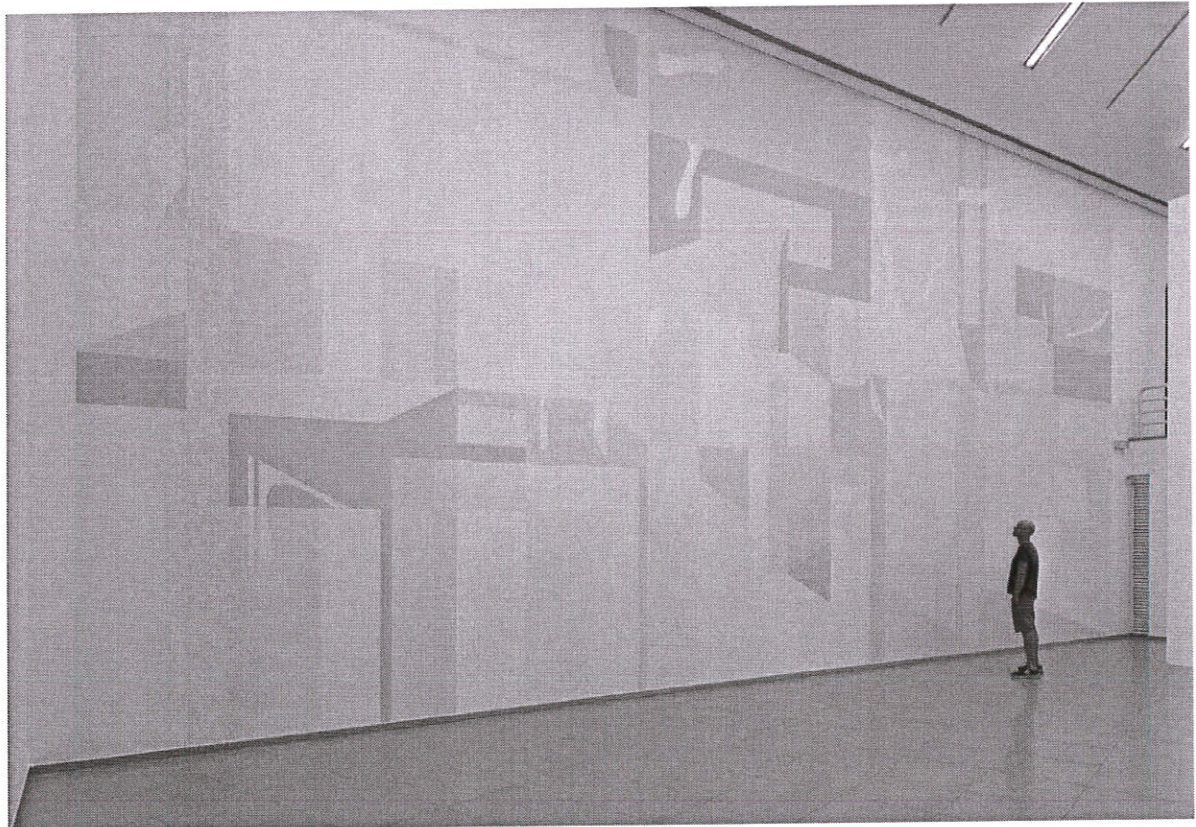

שגיא אזולאי, מלבן צהוב, 2015

כאורה, התערוכה הקבוצתית "אנקת המופשט" (אוצרת: אירית טל) בגלריה האוניברסיטאית בתל-אביב היא תערוכה אופנתית. מציגה בה נבחרת מובחרת של האמנים הצעירים הפועלים כיום: שגיא אזולאי, איתן בן-משה, אורן הופמן, מתן מיטווק, הילה טוני נבוק, רוני קרני ונעמה רוט. ולצדם גם יעקב אגם הוותיק.

אלא שמתחת למעטה האופנתיות והעדכניות מפציעה תערוכה חכמה ואצורה היטב, שמצליחה לעסוק בנושא רחב יריעה ועמוס היסטוריה באופן עכשווי, מקומי ואפילו קומי, שמצביע על כיוון מסוים, ועם זאת אינו מתיימר לייצר אמירות כוללניות.

העבודות המוצגות נשענות על מסורת המופשט הגיאומטרי, וכמעט כולן מבצעות מעין תעלול אונטולוגי לוליניי בין צורות אבסטרקטיות לסמלים קונקרטיים ואובייקטים ספציפיים, בעודן מהרהרות על האוטונומיה הצירית. אמנם עניין מחודש במופשט עומד במרכזן של תערוכות מקומיות אחרות, כמו "ציור, למשל" במוזיאון פתח-תקווה ו"מקלות ואבנים" בגלריה ברוורמן, אך בעוד שאלו נותרות בגבולות הציור, "אנקת המופשט" גולשת בנושגלנטיות לפיסול, צילום ווידאו.

רוני קרני, רקע דתי, 2016

את פני הבאים מקבל ציור קיר מונומנטלי של רוני קרני, "רקע דתי" (2016), הנעשה בסגנונה האופייני שבעבר כינתי כ"מונדריאן לילדים": קומפוזיציה גיאומטרית בצבעי פסטל עדינים בשילוב הדבקה של גזרי נייר לבן בצורות אמורפיות. קרני מצליחה להימנע מליפול לדקורטיביות, משימה לא פשוטה בפורמט כה גדול. הקומפוזיציה עצמה, שכביכול מנסה לייצר אשליית פרספקטיבה אך ללא הועיל, מבוססת על רישום של מקס ארנסט (מתוך "Maximiliana or The Illegal Practice of Astronomy", 1964) שבו בלוקים גיאומטריים נבנים מכתב אסמי (asemix writing), מעין טיפוגרפיה חסרת משמעות.

גם הנגזרות של קרני מקורן בשתי מערכות כתב שהיא המציאה, האחת מבוססת על צורתו של בומרנג בתעופה והשנייה על צורות מעולם הבוטניקה והפורנוגרפיה. כלומר, מעבר להקשרים הפורמליסטיים הברורים מאליהם כגון מונדריאן ומאטיס, העבודה מעלה איכויות לינגוויסטיות דאדאיסטיות וסוריאליסטיות. שמה מרמז לציורי קיר בכנסיות - התגלמות הפיגורטיביות והסיפוריות, שכאן נטמעת בבלייל של רפרנסים מודרניים. הציור החיזור נותר כמעין רקע דתי שמהדהד, כמו בביוגרפיה אנושית, לאורך התערוכה כולה.

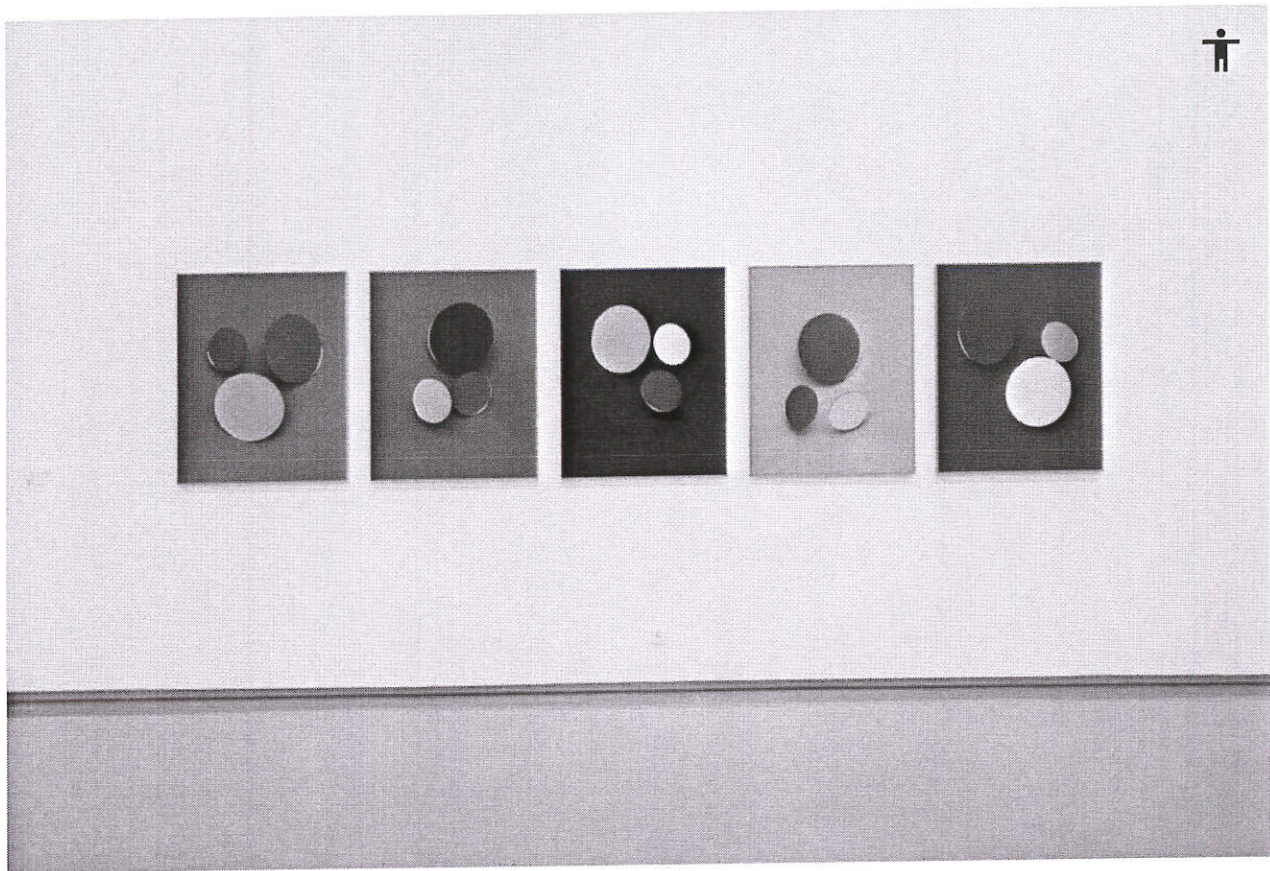

נעמה רוט, אדיקולה, 2016

גם שתי עבודותיה של נעמה רוט מתכתבות עם הארכיטקטורה הכנסייתית של החלל ועם נושאים נשגבים או טרנסצנדנטיים ונקראות על שם מוטיבים אדריכליים רומיים. "אדיקולה" (2016) הוא אלמנט עיצובי הכולל זוג עמודים וביניהם נישה מקושטת, מעין מקדש קטן. רוט שיכפלה את המבנה הדתי הזה כהשתקפות, בבואה, על החלון הרחב בחלל. הדמות הפיגורטיבית שמופיעה בדרך כלל במרכז האדיקולה הוחלפה כאן במלבן מטושטש בצבע ורוד עז. בתחילה נראה שזהו מזבח למופשט, המהלל את האיקונה החדשה – הצורה הגיאומטרית השלמה והמושלמת, בדומה לפעולתו של מלביץ', שקיבע את הריבוע השחור שלו בפנינת החדר, המיקום השמור לקדוש הנוצרי במסורת הרוסית. אך למעשה גם המופשט הנשגב מתגלה כרמאות – הוא נוצר על-ידי הדבקת זוג גלילי רשת ופלקט ורוד על צדו החיצוני של החלון וטפטים שקופים על צדו הפנימי, ליצירת הטשטוש ואשליית הפרספקטיבה. המופשט נותר אשליה אסתטית, הקווים והכתמים לא הצליחו להיחלץ מהסבך הייצוגי.

עבור העבודה השנייה, "אוקולוס" (פתח עגול במרכזה של תקרת כיפה), חסמה רוט את הפתח העגול הקבוע בתקרת הגלריה בפרספקס ורוד, המשתקף בעיגול המונח על הרצפה, מעין בריכה העשויה דפים דוחי-שמש. האפקט, המשתנה ביחס לאור במהלך היממה, מייצר גם הוא טשטוש של הצורה הגיאומטרית שמשקפת בבריכה, כלואה בלופ נרקיסיסטי.

בעיני האוצרת אירית טל, התערוכה מבקשת "לבחון גישות חדשות, חפות ממרד, התנגדות או אירוניה לעמדה הקלאסית-מודרניסטית של המופשט. היא מתבוננת באפשרויות שהמופשט מעמיד דווקא מתוך דרגת האפס שבה הוא נתון, לרקע קריסת ההשקפות הגבוהות של המודרניזם לכלל ספקנות של קבע וגוני-גוונים של עמדות". אך רבות מהעבודות דווקא מציגות עמדות אירוניות. כאלו הן עבודותיה המשחקיות של הילה טוני-נבוק, היוצרת פסלים מרדי-מיידס ביתיים ומשרדיים, הקורצים גם למסורות מינימליסטיות: גדר של נייר סופג הנפרשת דרך מעמדי מתכת לגלילים מסוג זה ("חומה", 2016); קו אופקי על הקיר שנוצר מצירופים של פסי עץ במגוון צבעים ואורכים המונחים על מחזיקי מפיות מסוגים שונים ("גשר", 2016/2012); ומעין תבליט המחקה שרטוט אוטופי משכבות של אלמנטים מתכתיים כגון רשתות גריל, מסילות של מגירות ומדפים וחישוקים המוצמדים לפלאטת עץ שחורה ("פני שטח 01", 2012). כאן המופשט נוצר מתוך היומיומי, מתוך הפונקציונלי, מתוך קולקציות של חומרים וחפצים. העבודות נראות כמגחכות על קונבנציות מודרניסטיות, מוכיחות שזהו משחק ילדים, עבודות הניתנות לייצור ושחזור ביתי.

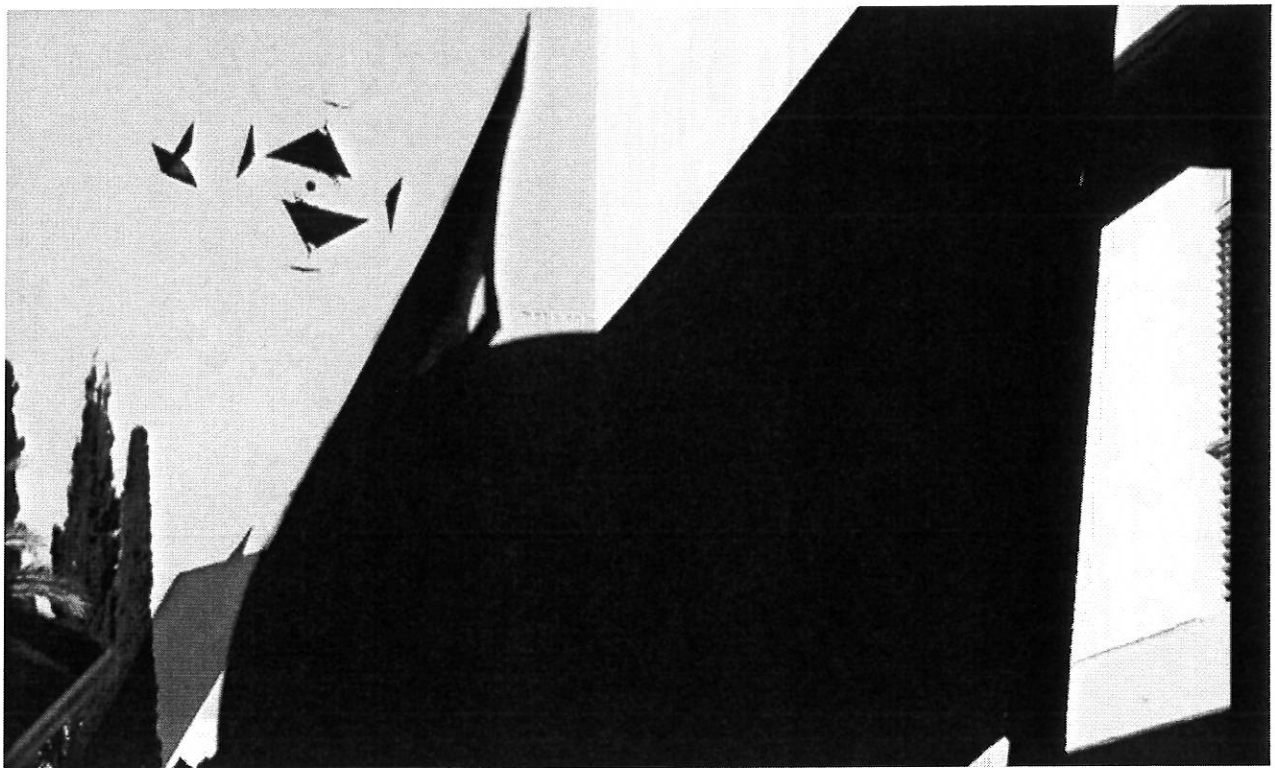

אורן הופמן, 2015, Circles of Confusion

גם חמשת התצלומים המהפנטים של אורן הופמן, "Circles of Confusion" (2015), מקטינים את המופשט לכדי אשליה משחקית. בכל אחד מופיעים שלושה עיגולים צבעוניים על רקע בצבע שונה, המייצרים אשליה אופטית של נפח וצבע שמקורה בשימוש במראות, וכך מערערים על יציבותו של הדימוי והקשר בין צורה לצבע. התצלומים מוצגים מול סדרת עבודות אופ-ארט של יעקב אגם. טל כללה את אגם לא כמעין אב רוחני לאמנים הצעירים, אלא יותר כציון דרך, הערת שוליים. אגם הפך את המופשט למשחק, בעודו מעוות את התפיסה וממקם את הצופה בתוך רצף של זמן-מרחב. מעניין לבחון בהקשר זה את עבודותיו של מתן מיטווק שמוצגות באותו חדר, שבהן הצפייה מתיימת לחלוטין מעין אנושית. מיטווק מציג שתי הדפסות גדולות של פיקסלים צבעוניים מסדרת "Blind" (2015). הללו צולמו במעין לופ טכנולוגי על-ידי אייפד באופן שחושף את נוריות הלב שבמסך, כך שהן למעשה מקרינות את עצמן. עם זאת, הבחירה לכלול שש עבודות של אגם, כמעין מיני תערוכת יחיד בתוך התערוכה הקבוצתית, מעלה ניחוח של יחס היסטורי שאינו רלבנטי לאמנים הצעירים, ולכן נותרת מעט תמוהה.

נדמה שהמפתח לתערוכה נטוע בסרט השחור-לבן המצוין של איתן בן-משה, "שחוריםעפים" (2016), בו צורות גיאומטריות שחורות הנראות כעשויות מבד מעופפות על רקע תצלומי נופי בניינים מודרניסטיים מקומיים, מגיחות מהחלונות ומבין העצים, מסתובבות, מתחברות ומתפרקות. מבין הצורות הכביכול מופשטות

הללו מגיחים סמלים קונקרטיים: דגלים, מגן דוד, צלבים, רימון וכדור של רובה. הסרט, העשוי בשילוב של אנימציה פשוטה עם אנימציות תלת-מימד ומלווה בפסקול שהוקלט ברובו על קסילופון של ילדים, מזכיר סרטי קולאז'ים אקספרימנטליים מופשטים מתחילתו של הקולנוע, קולנוע סוריאליסטי משנות ה-20 של המאה הקודמת וסרטי מדע בדיוני מוקדמים. הוא מלווה בטקסט קצר, שבו בן-משה מסביר שהעבודה נולדה לאחר הבחירות ב-2015, כאשר הוא קיבע דגל שחור במרפסת דירתו, כמחאה על הפשיזם והגזענות שפשטו במדינה. הוא מסיים בהצהרה נאיבית: "למרות האופל השורר בארץ אני מאמין שבכוחנו לגרש את החושך בכוח האמנות והאהבה". הבינאריות הזו מזכירה טונים של מניפסטים מודרניסטיים, שהיום נדמים רומנטיים, מגוחכים. האם יש בידי הצורות המופשטות לגבור על הסימבוליקה השחורה, וחשוב מכך, האם אמונה מסוג זו עדיין קיימת?

איתן בן משה, שחורימעפים (פרט מוידאו), 2016

גם בצירו של שגיא אזולאי, ציור הקנבס המסורתי היחיד בתערוכה, נראה שיש סוג של מתח בין סוגי דימויים. משטחים עבים וטקטיליים של צבע נראים כמעין שיירי חרס ארכיאולוגיים הצפים על רקע שטוח ודיגיטלי. מתחת להם מציצות לעתים צורות "טהורות" – קצה משולש שחור, מלבן צהוב. תוך הסתרה וחשיפה שכבתית של פני שטח, אזולאי מכווץ רצפים היסטוריים וציוריים רחבים לכדי קנבס יחיד.

הרבה נאמר לאחרונה על דעיכתו/עלייתו המחודשת של המופשט. מצד אחד, עבודות מופשטות המכונות בזלזול "פורמליזם-זומבי" עדיין מרקיעות שחקים בשוק האמנות. מצד אחר, הציור הפיגורטיבי מגיח מחדש בתערובות מוזיאליות ברחבי העולם. כוחה של "אנקת המופשט" הוא בשלילת הילת הקדושה של המופשט המודרניסטי, תוך התענגות עליה. היא פועלת לא מתוך מחויבות תהומית או שליחות אמנותית, אלא מתוך הנאה עכשווית ודחיפות יומיומית. תרגום השם לאנגלית - "Abstract Relief" - מעלה תהיות: האם ב-relief הכוונה היא לרווחה או לתבליט? ואם הכוונה לאפשרות הראשונה, אזי התרגום האנגלי סותר את השם העברי. אך למעשה יש באי-ההתאמה הזו מן הדיוק - כיום המופשט נאנק בכאב, אך גם נושם לרווחה.

"אנקת המופשט", "Abstract Relief", תערוכה קבוצתית בהשתתפות יעקב אגם, שגיא אזולאי, איתן בן-משה, אורן הופמן, מתן מיטוור, הילה טוני נבוק, רוני קרני ונעמה רוט הגלריה האוניברסיטאית, תל-אביב
אוצרת: אירית טל
נעילה: 23.12.2016

אורן הופמן אירית טל איתן בן משה הגלריה האוניברסיטאית הילה טוני נבוק
יעקב אגם מופשט מתן מיטוור נעמה רוט קרן גולדברג רוני קרני
שגיא אזולאי

10

0 תגובות

מיון לפי הישנות ביותר

הוסיפי תגובה...

Facebook Comments Plugin

כתיבת תגובה

האימייל לא יוצג באתר. שדות החובה מסומנים *

התגובה שלך